

Handlingsplan Mälaren

1. Inledning

4 Mälarstäder (Västerås, Eskilstuna, Strängnäs och Enköping) har undertecknat en Avsiktsförklaring som identifierar åtta gemensamma, strategiskt viktiga och långsiktiga utvecklingsområden.

- Vi tar hand om vår gemensamma resurs Mälaren
- Vi satsar på ett hållbart transportsystem och en modern infrastruktur runt Mälaren
- Vi erbjuder attraktiva och trygga boendemiljöer, variationsrik rekreation och ett rikt kulturliv
- Vi går i täten för en hållbar tillväxt med ett starkt näringsliv, underlättar för företagsetableringar och investeringar
- Vi utvecklar en gemensam arbetsmarknad med god kompetensförsörjning och mångfald
- Vi utvecklar en väl fungerande kollektivtrafik som gynnar arbetspendling
- Vi verkar aktivt för att minska och effektivisera energianvändningen.
- Vi utvecklar besöksnäringen

Den 19 maj 2014 hölls en gemensam workshop med kommunstyrelserna kring fyra av utvecklingsområdena varav Mälaren var ett område - *"Vi tar hand om vår gemensamma resurs Mälaren"*.

Workshopen identifierade behov av effektiva och långsiktigt hållbara system för kommunernas ansvar för vitala samhällsfunktioner. Resultatet från workshopen om Mälaren kan sammanfattas i fyra ämnesområden för vilka mål och aktiviteter föreslås.

4 Mälarstäder ska samverka i frågor kring Mälaren som handlar om att

- *förbättra vattenkvaliteten*
- *långsiktigt planera för framtida dricksvattenförsörjning*
- *åstadkomma klimatanpassningar för samhälle och vattenförsörjning*

2. Bakgrund och utgångspunkter

Befolkningen i 4 Mälärstädër uppgår till 315 000 invånare vilket innebär att vi tillsammans utgör Sveriges tredje storstadsregion. 4 Mälärstädër är en befolkningstät och ständigt växande region. Ett starkt ökande näringsliv, transporter samt en kontinuerlig exploatering av mark ger ett stort behov av långsikt hållbara lösningar för frågor som berör Mälaren.

Mälaren är en gemensam resurs som har en central betydelse för kommunerna i 4 Mälärstädër. För tre av kommunerna är Mälaren med anslutande vattenstråk en ytvattentäkt för dricksvattenförsörjningen. Mälarens reglering är av betydelse för tillväxt och samhällsfunktioner. Mälaren är av vital betydelse för rekreation, fritid och besöksnäring.

Mälaren har en rik natur och värdefullt djur- och växtliv samt är ett värdefullt område för biologisk mångfald och producerar ett antal ekosystemtjänster.

4 Mälärstädër omfattar cirka fjärdedel av Mälarens stora avrinningsområde och det är av vikt att ha gemensamma mål och åtgärdsprogram för vattenkvaliteten. Vattenmyndighetens krav i förvaltningsplaner, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram innebär behov av samverkan inom 4 Mälärstädër då Mälaren är en gemensam recipient. I mål och åtgärdsprogram kommer kommunerna att vara beroende av varandras resultat i sak och i tid.

3. Utmaningar

I vattenfrågorna finns framtida frågor med ett stort antal utmaningar.

Förbättrad vattenkvalitet i Mälaren är ett krav från EU och Sveriges vattenmyndigheter – nu ställs det krav på kommunerna

Vattendirektivet från EU styr vattenmyndigheternas krav på kommunerna.

Inför nästa vattenförvaltningscykel 2015-2021/27 har förslag på åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt varit ute på samråd. Det innebär en omfattande konkretisering av vilka åtgärder som vattendirektivet nu kommer att kräva av kommunerna.

Vatten är liv och en resurs av vital betydelse för hälsa och livskvalitet. Mälarens vattenkvalitet är väsentlig för dricksvattenförsörjningen och har stor betydelse för våra kommuners utveckling som platser. Rekreation och friluftsliv i närmiljön är immateriella värden som kräver att vårdas.

En stor del av Mälarens vatten når inte god ekologisk status pga övergödningens problematiken. Utmaningen förstärks genom att kommunerna inte har rådighet över de största problemen, de som orsakas av jordbruket.

Även problem med miljögifter är ett växande problem, t.ex. läkemedelsrester i vissa delar av Mälaren.

Framtida reningskrav ställer krav på både ny teknik och ökad kapacitet. Infrastrukturer kan behöva byggas om. Det kommer att ge regionen möjlighet att fortsätta växa samtidigt som miljöbelastningen minskar.

Dricksvattenförsörjning för framtiden blir allt mer utmanande

En nationell utredning "En trygg dricksvattenförsörjning" tillsattes av regeringen i juli 2013. Av kommittédirektiven framgår att utredningen ska identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet, på kort och på lång sikt, och i förekommande fall föreslå lämpliga åtgärder.

Utgångspunkten ska vara klimatförändringarnas förväntade effekter på dricksvattenförsörjningen och hur risker med bland annat kemiska ämnen och skydd för dricksvattenförsörjningen och råvattentäkter på ett riskbaserat och systematiskt sätt ska kunna hanteras.

En förändrad miljö ställer krav på klimatanpassningar

Klimatförändringarna medför allt oftare återkommande skyfall med stora påfrestningar på samhället. Stora ekonomiska värden går till spillo samt människors bostäder och vardagstrygghet skadas. Sårbarheten påverkas också väsentligt av ålderstigen infrastruktur för vattenhantering. Även vid "enbart större regn" uppstår idag problem med översvämningar.

Klimatförändringarna medför en förändrad avrinning till Mälaren. Systemen för dagvattenhantering behöver genom åtgärdsprogram anpassas för att begränsa eller minska effekterna försämrade vattenkvalitet.

Mälarens reglering är en viktig utmaning där 4 Mälärstäder gemensamt kan följa och påverka frågor i samband med Slussens ombyggnad.

4. Syfte

Syftet är att gemensamt inom 4 Mälärstäder mobilisera våra krafter inom flera samverkansområden som berör Mälaren. Kraven på ökad vattenkvalitet, en långsiktig dricksvattenförsörjning inklusive nödvattenförsörjning samt ett arbete med klimatanpassningar är gemensamma för kommunerna i 4 Mälärstäder. Här kan kommunerna både samverka kring övergripande strategiska frågor likväl som att stärka varandra i gemensamma kunskapsbanker. Kommunerna är också ömsesidigt beroende av varandra både vad gäller vattenkvaliteten i Mälaren samt i hur man kan kunna söka framtidens lösningar.

Kommunerna har ett övergripande ansvar för vattenfrågorna och behöver utveckla sitt arbete samt sin samverkan med VA-huvudmännen.

5. Handlingsplanens fyra mål

Kapitlet belyser de fyra målen och redogör för strategierna för att nå vart och ett av dem samt vilka aktiviteter som krävs för helheten alternativt fram till nästa beslutssteg där vägval behöver ske.

4 Mälarstäder

Mål 1:

4 Mälarstäder ska ha en samverkan kring åtgärder för förbättrad vattenkvalitet i Mälaren

En organiserad samverkan i 4 Mälarstäder medför en samordning av åtgärdsprogram, metodutveckling och möjlighet till en gemensam agenda för resultat och tidsperspektiv. Samverkan ger kommunerna möjlighet att styra processen vilket är en förutsättning för det ansvar som ges. Projekt som "Mälaren – en sjö för miljoner"/Mälarens vattenvårdsförbund ska vara en stödfunktion.

Ett stort problem är att större regn medför en växande andel "tillskottsvatten" till systemen i stadsmiljön. Kraven på ansvar för fastighetsägare måste öka avseende "tillskottsvatten" från byggnader och hårdgjorda ytor .

Strategi

- Det ska finnas en gemensam strategi för samarbetet med frågor om bättre vattenkvalitet i Mälaren
- Gemensamma strategier för att påverka ansvars- och prisfrågor avseende vattenkvalitet.

Aktiviteter

1. Samverkan i utredningsarbete för moderna och effektiva metoder för avloppsrening som minskar miljöbelastningen i Mälaren
2. Utveckla en gemensam kunskapsbank genom ett nätverk för metodutveckling avseende vattenkvalitetsfrågor för Mälaren

Mål 2:

4 Mälarstäder ska samverka för att utreda långsiktiga behov av dricksvattenförsörjning

Utredningen om "En trygg dricksvattenvattenförsörjning" ska redovisas den 1 april 2016. Kommunerna i 4 Mälarstäder behöver ur det regionala perspektivet följa arbetet i vad som sker i utredningen.

Kommunerna i 4 Mälarstäder ska samverka i utredningar om den framtida dricksvattenförsörjningen i ett storregionalt perspektiv. Där ska också ingå skyddet av grundvatten och kartläggning av befintliga grundvattentillgångar.

I utredningsförutsättningarna ska också ingå risker för och åtgärder mot att Mälaren som ytvattentäkt slås ut av saltvatteninträngning samt hur teknikutvecklingen kan vara en resurs för en trygg dricksvattenförsörjning.

Strategi

- Samverkan för att äga och styra utredningsarbete för en långsiktig dricksvattenförsörjning samt frågor kring reservvattenförsörjning
- Samverkan för att följa den nationella utredning "En trygg dricksvattenförsörjning"
- Gemensam strategi för uthålligheten i reservvattenvattenförsörjning

4 Mälarstäder

Aktiviteter:

1. Risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) för problem och möjligheter ska finnas för varje kommun.
4 Mälarstäder ska ha en gemensam avstämning och samverkan kring RSA.
2. Projektplan för utredning av långsiktiga behov

Mål 3:

4 Mälarstäder ska ha gemensamma resurser och förmåga till försörjning med nödvatten

Strategi

En samverkan i 4 Mälarstäder ska stärka möjligheterna att bättre kunna möta medborgarnas krav på samhället att klara att försörja medborgarna med nödvatten vid omfattande akuta störningar i vattenförsörjningen.

Aktiviteter:

1. Utreda och utveckla hur en samverkan kan ske i förebyggande och operativ krishantering när det gäller dricksvattenförsörjning.

Mål 4:

4 Mälarstäder ska ha ett långsiktigt arbete för klimatanpassningar vad gäller dagvatten.

Strategi

4 Mälarstäder ska samverka för att öka robustheten i samhället genom att hitta gemensamma aktiviteter inom dagvattenområdet. Exempel på områden där samverkan kan ske är dagvattenpolicy, handlingsplan för dagvatten, dagvattentaxa, metodutveckling för dagvattenanläggningar.

Mälarens reglering är en viktig utmaning där 4 Mälarstäder gemensamt kan följa och påverka frågor i samband med Slussens ombyggnad.

Aktiviteter:

1. Gemensamt följa och påverka frågor avseende Mälarens reglering
2. Utveckla en gemensamma aktiviteter kring klimatanpassningsåtgärder inom dagvattenområdet.